

»...I skal være mine vidner« (Ap. G. 1,8)

Forkyndelse

Sidste gang skrev jeg et *tilbageblik* over de forløbne firsindstyve år, men jeg skrev ikke om mit kald og mit arbejde: at forkynde Guds nådes ord.

Den første december talte jeg herom ved et konvent i *Tranum* under ledelse af provst *Chr. Rauff*. Da flere har ønsket at høre, hvad jeg sagde, gengiver jeg det her i en skriftlig form. Da jeg stod foran præsterne, talte jeg friere, uafhængig af manuskript. Det var aftalt med provsten, at jeg skulle tale om *forkyndelse* med *udgangspunkt i Søren Kierkegaards ord herom*.

Derfor samlede jeg mig om tre hovedsynspunkter: 1. Hvem taler vi til? 2. Hvad forkynder vi? 3. Hvem er vi, der forkyn-der?

Hvem taler vi til?

Der sidder en flok mennesker og lytter – hvem er de? Kan vi gå ud fra, at de gerne vil høre sandheden, og at de, når de hører den, da byder den hjertens velkommen?

Kan vi gå ud fra, at vi taler til en skare mænd og kvinder, gamle og unge, hvis væsen så at sige er indstillet på sandheden?

Skal vi blot minde dem om sandheden, så er de straks indforstået med den?

Således vil vi gerne tænke om mennesket – således værner vi os til at tænke – thi det giver mennesket en vis højhed og adel.

Hertil kommer, at hvordan skal vi kunne forkynde sandheden, hvis vi ikke kan gå ud fra, at der er modtagelighed for den i dem, der sidder og lytter til os?

Socrates, som vel er et af de ædleste mennesker i menneskehedens samlede historie, hævdede jo, at der i ethvert menneske dvæler en erindring om sandheden, og at denne erindring vil vågne til bevidst erkendelse, når mennesket bliver påmindet om sandheden. Derfor anså *Socrates* det for sin opgave at være en slags jorde-moder, der bragte den i mennesket boende sandhedserkendelse frem til liv og bevidsthed.

Desværre forholder det sig ikke sådan. Mennesket er af natur ikke positivt indstillet til sandheden, men »polemisk vendt imod den«, som *Kierkegaard* siger – og Guds ord giver ham ret heri. Vor Herre Jesus sagde ikke: »Mig tror I ikke, skønt jeg siger sandheden.« Han sagde dette forfærdelige: »Mig tror I ikke, fordi jeg siger sandheden« (Johs 8,45).

Mennesket er ikke ven af sandheden, men dens fjende. Vor Herre Jesus måtte

»tåle en sådan *modsigelse* af syndere« (Hebr. 12,3). Sandheden vækker ikke uden videre begejstring eller tilslutning, men snarere modstand og modsigelse.

Når det hævdes, at mennesket går med en længsel efter sandheden, er det et idealistisk syn på det faldne menneske, men næppe et realistisk syn. Man kan måske sige, at mennesket længes efter *en* sandhed, d.v.s. en sandhed, som stemmer med, hvad mennesket venter sig af sandheden. *Kierkegaard* ser bibelsk rigtigt, når han karakteriserer mennesket som værende uden for sandheden og tilmed polemisk vendt imod den.

Mennesket har ikke øren, der kan høre sandheden (Johs. 8,43). Det kan ikke modtage sandhedens Ånd (Johs. 14,17). Det kan ikke se Guds rige (Johs 3,3).

Sandheden bydes derfor aldrig ubetinget velkommen – end ikke i kristnes kreds, thi det gamle menneske er jo altid repræsenteret, også iblandt kristne – forkyndelse af sandheden kan derfor aldrig blive populær. Apostelen *Paulus* måtte med sorg konstatere, at han nok var blevet sine åndelige børns uven, fordi han sagde dem sandheden (Gal. 4,16).

I den lille bog »*Philosofiske Smuler*« af *Johannes Climacus*, udgivet af *S. A. Kierkegaard* d. 13. juni 1844, viser *Kierkegaard* på en måde, som må betegnes som »mesterlig«, hvorledes et menneske, der står udenfor sandheden og er vendt imod den, kan blive grebet af sandheden. Der må ske noget med ham – noget, som han ikke selv kan gøre – noget, som kun Gud kan gøre – jeg anbefaler enhver at læse de første 25 sider af dette lille skrift, der er blevet kaldt for *Kierkegaards* dogmatik, altså hans »lærebog i kristendom«.

Når vi ikke tænker idealistisk eller romantisk om dem, der hører på os, men sandt, da begynder vi at forstå, at vor opgave som forkyndere ikke består i at give dem, hvad de gerne vil have, men hvad de behøver – altså ikke ubetinget at give dem, hvad de gerne vil høre, men give dem, hvad der kan åbne deres øren, så de kan høre, hvad Gud vil sige dem.

Dermed er indirekte sagt noget både om forkyndelsen og om forkynderne – det skal jeg komme tilbage til.

Men der er ikke givet udtryk for, at skaren af tilhørere udgør en ensartet grå masse. Det er tværtimod en skare, bestående af højst forskellige individualiteter – *æstetikere* (d.v.s. de, der lever for det, der kan sanses – lever i nuet – lever i nuets forskellige glæder) – *etikere* (d.v.s. de, der

er sig et ansvar bevidst og ikke skyder det fra sig) – *religiøse* (de, der erkender, at der er en højere magt, en højere verden) – *kristelige* (de, der sådan er kristne, som man nu i Danmark er det) – og så de *genfødte*, i hvem Guds Ånd har taget bolig.

Alle er kommet, fordi de ønsker at høre noget, som regel noget, der svarer til deres egen indstilling. Men hvad de ønsker at høre er ikke forkyndelsens udgangspunkt. Det er derimod, hvad Gud ønsker at sige – og husk: Gud elsker dem!

Hvad forkynder vi?

Da vi med *Kierkegaard* har beskrevet mennesket som principielt indstillet imod sandheden, d.v.s. som en modsiger og modstander af sandheden, har vi dermed også sagt, at forkyndelsen ikke skal styrke mennesket i dets selvtilstrækkelighed, som i virkeligheden er dets synd.

a. Hvad forkyndelse ikke er

Forkyndelse er derfor ikke et udtryk for, hvad mennesket kan tænke sig til. Den er med andre ord hverken tankebygninger eller dybsindigheder. I den lille bog fra 1847 *Tvende ethisk-religiøse Smaa-Afhandlinger* beskriver *Kierkegaard* forskellen imellem et geni og en apostel. Geniet kan sige vidunderlige dybsindige og åndrige ting, men en apostel taler *på Guds vegne* – og det gør enhver forkynder, der virkelig er forkynder! Derfor lyder der i sand forkyndelse altid et »så siger Herren!«

Bibelens Gud har intet med menneskets eget gudsbegreb at gøre, end ikke med filosofiens gudsopfattelse. Ingen kan tænke sig til Gud. Ad tankens eller følelsens eller mystikkens eller selvpinslens vej finder intet menneske andet end sin egen gud – men aldrig Gud. Derfor bringer forkyndelsen ikke bud fra menneskets egen forestillingsverden – og derfor har forkyndelse et indhold, som ikke stammer fra denne verden. Følgelig gør forkyndelsen ikke brug af denne verdens midler – skuespil, såkaldt drama, mimik, optræden, dans, m.v.

Forkyndelsen har kun eet middel, og dette middel er tillige dens indhold: Ordet fra Gud, d.v.s. Ordet fra den oversanselige verden (Ordet fra transcendenten) – *Guds* ord!

b. Hvad forkyndelse heller ikke er

Gud kendes kun derved, at han giver sig til kende. Hvad vi selv tænker om Ham, er altid misvisende. Som før nævnt kan Gud

ikke indpasses i noget menneskes, end ikke den højst begavede filosofis tankeverden – thi hvad er filosofi andet end menneskets monolog (enetales) med sig selv. Mennesket stiller nogle spørgsmål (muligvis af væsentlig karakter) og leverer selv svaret på disse spørgsmål! Men hverken spørgsmålene eller svarene åbenbarer Gud, Han forbliver skjult for denne verdens viise!

Guds ord er skænket os i Den hellige Skrift. Hvis nogen vil spørge, hvilket Skriftsyn *Søren Kierkegaard* havde, er svaret: det pietistiske, problemløse – altså den uforbeholdne lytten til Skriften i dens helhed. Det var, som han sagde, ikke de ord, han ikke kunne forstå, der voldte ham vanskeligheder, men de ord, han forstod så som: »Sælg alt og giv det til de fattige og kom så og følg mig!« og: »Så vær I da fuldkomne!« og jeres himmelske Fader er fuldkommen!« og lignende! Han havde mere end nok at gøre med alle de ord, han forstod, og havde slet ingen tid til dem, han ikke forstod – dem var der derimod mange andre, der havde rigeligt med tid til!!

Men når Guds ord er givet os i Bibelen, så ved vi vel uden videre, hvad vi skal forkynde! Nej, vor afhængighed af Gud, på hvis vegne vi træder frem, er total.

Det er et stort ansvar at tale til mennesker i vor Herres Jesu Kristi navn. En præst har et større ansvar end statsministeren.

Vi må ikke forvandle forkyndelsen til noget i retning af et foredrag. Der er nogle, der mener, at de behersker læren – f.eks. læren om retfærdiggørelse ved troen alene – eller læren om helliggørelse – eller læren om menigheden – o.s.v., Men enhver, der mener, at han behersker det guddommelige, kommer til at tale i en forkert ånd. Lige så betydningsfuld læren er, lige så vigtigt er det at huske på, at den er *guddommelig* – at den altid er bundet til vor Herres Jesu person – at den ikke er overgivet til os, men at vi i vor lidenhed er overgivet til den i dens fuldkommenhed (Rom. 6,17) – at vi derfor aldrig kommer til at »beherske« eller »mestre« den, fordi vi kun kender stykkevis. Følgelig tager vi alvorligt fejl, hvis vi docerer læren på tilsvarende måde, som man docerer matematik eller jura eller andre emner, som et menneske kan lære at beherske.

Søren Kierkegaard går i øvrigt så vidt, at han hævder, at Bibelen ikke indeholder sandheder, men kun *sandheden* – og den er en person, vor Herre Jesus Kristus, der med sandhed kunne sige: »JEG ER sandheden« (Johs. 14,6).

Man risikerer derfor, hvis man forkynder et eller andet bibelsk emne, at skjule HAM, som al sand forkyndelse skal åbenbare. Apostelen *Paulus*, der så dybere ind

i læren end nogen af os, fremhæver atter og atter, at det er »i Kristus«, retfærdigheden, helliggørelsen, herliggørelsen og alt andet, som er omfattet af læren, findes – i HAM alene. Derfor siger *Paulus* også om sin egen forkyndelse: »HAM forkynder vi« (Kol. 1,24).

Et bibelsk emne indeholder ikke som sådant nogen kraft til frelse og befrielse. Når Guds ord forkyndes som et emne, går forkynderen ud fra, at tilhørerne har forudsætninger for at forstå det – han udretter derfor ikke andet end at gøre sine tilhørere en smule »klogere« – men sådan virker forkyndelsen af Kristus aldrig!

Forkyndelse kan ikke defineres som veltalenhed ud fra den bibelske rigdom eller som undervisning i bibelske emner – og naturligvis heller ikke som underholdning af intellektuel eller æstetisk karakter. Da den heller ikke er tankens udfoldelse i dybsindige betragtninger over tilværelsens gåder, hvad er den da?

Vi tager næppe fejl, når vi også på begrebet *forkyndelse* anvender det kendte ord: »Mine tanker om forkyndelse er ikke eders tanker, og eders tanker om forkyndelse er ikke mine, siger HERREN!«

c. Hvad forkyndelse er

Når mennesket af natur er udenfor sandheden og siger den imod, må forkyndelsen være noget helt andet end belæring, foredrag, causeri, underholdning, fornøjelighed, kort sagt: noget helt andet og væsensforskelligt fra alt, hvad mennesker kan sige.

Forkyndelse må være et ord med *åbenbaringskraft*, så de, der sidder i deres egne tanker, indelukkede i usandheden og fjender af sandheden, får et lys over sig, som afslører usandheden og bringer dem sandheden, d.v.s. Herren Jesus, ind på livet.

Forkyndelse må tillige være et ord med *nyskabelseskraft* i sig, så det kan forvandle nogle af sandhedens fjender til modtagere af den – altså et ord, der skaber både *omvendelse* og *genfødsel*.

Det må være et ord, der gør *Jesus nærværende*. *Kierkegaard* hævder, at Helligånden gør os »samtidige« med Jesus af Nazaret og ophæver de mange århundreders afstand imellem Ham og os.

Thi er sandheden en person, vor Herre og Frelser, da kan man kun lære sandheden at kende gennem et *personligt møde med Herren selv* – og det er, hvad forkyndelse i Åndens myndighed og kraft skaber. En af *Kierkegaards* berømteste elever, den store svejtsiske teolog *Emil Brunner* talte om »die Wahrheit als Begegnung« (Sandheden som Mødet med Herren).

Forkyndelsen har kun eet indhold: *Kristus Jesus, således som Han er åben-*

baret i den Hellige Skrift.

Han bliver aldrig en velkendt selvfølgelighed – end ikke for dem, der kender Ham bedst!

I det lille skrift, jeg nævnte før om *forskellen imellem et geni og en apostel* gør *Kierkegaard* opmærksom på, at alle de sandheder, menneskene selv kan finde frem til ved hjælp af genierne, efterhånden mister nyhedens og overraskelsens karakter og forvandles til noget i retning af alment kendte sandheder (de »absorberes i den almene bevidsthed«) – men *dette sker aldrig med SANDHEDEN* – hvad vor Herre Jesus er, og hvad Han har fuldbragt, forbliver til enhver tid lige *guddommeligt* og derfor lige *nyt* og »overraskende« – det »absorberes aldrig i den almene bevidsthed« – det er, som apostelen siger, et *gammelt* bud og dog et *nyt* bud.

Det nye, der er det stik modsatte af det selvfølgeligelige, er forkyndelsens hellige og herlige indhold, thi det er budskabet om Guds frelse i vor Frelser og Herre, Jesus Kristus.

Paulus kalder det »ordet om korset« eller »korsets ord« og koncentrerer dermed forkyndelsen om Guds dyb af nåde og sandhed på *Golgatas* høj.

Kierkegaard fremhæver lidenskabeligt, at dette er fuldbåret i menneskehedens historie, men at historien intet beviser herom – thi Gud holder sig skjult i historien indtil Jesu Kristi dag, da Han træder synligt frem i kraft og megen herlighed. Indtil da beviser historien intet om, at Gud har fuldbåret menneskers frelse – tværtimod ser det ofte ud, som om Gud ikke bryder sig om nøden og trængselen blandt sine skabninger – *forargelsens mulighed* grænser derfor op til troen!

Forkyndelsen indeholder følgelig ikke »beviser« på Gud og hans frelse og består ikke i overtalende ord (1. Kor. 2,4). Det, som *Kierkegaard* kalder *paradokset* – nemlig, at et bestemt menneske her på jorden er den evige Gud – at han aldrig kendte til nogen synd og aldrig havde et stik i samvittigheden – at han gav sit liv hen i døden på et kors for vor skyld – og at hans død har bortskaffet vor skyld og vor synd – at dette menneske blev begravet, men stod legemligt op af graven, og at han har taget sæde ved Majestædens højre hånd i den himmelske verden – alt dette er fuldbåret til bestemte tider, men kan ikke bevises, så forstanden bøjer sig – men når forkyndelsen virkelig er forkyndelse, d.v.s. når man fornemmer et »så siger Herren« igennem den, da er den »Ånds og krafts bevis« (1. Kor. 2,4), d.v.s. da bliver samvittighederne berørt så dybt, at *troen* bliver til – den tro, der kommer af det, som høres – da sker »underet« – blindes øjne åbnes, så de nu »ser« Herrens herlighed på Kristi åsyn – døves øren åbnes, så

de nu hører det guddommelige evangelium, der er Guds kraft til deres frelse. Således er sand forkyndelse *det altid nyskabende åbenbaringsord om Jesus Kristus og det som korsfæstet* (1. Kor. 2,2).

Man har i alle århundreder talt meget om Jesu »real-præsens« i nadveren. Vi burde tale mere om hans real-præsens i *forkyndelsen*, så sandt al forkyndelse netop er Jesu tilstedeværelse i Ordet og i Ånden! Forkyndelse er ikke blot ord om Gud, men *Guds* ord!

Hvem er vi, der forkynder?

Forudsætningen, for at vi kan træde frem og forkynde Jesus Kristus, er, at vi *kender Ham – lever med Ham – følger Ham* – thi at forkynde er i følge Det nye Testamente at *vidne* om Ham eller *være* hans vidne!

Vort daglige liv i bøn og lydighed, i Bibellæsning og efterfølgelse, i et stadigt voksende kendskab til Ham og Hans veje, er den altafgørende forudsætning for, at vi kan tale »med myndighed og ikke bare som de skriftkloge«.

Det var på dette punkt, *Kierkegaard* satte ind med så voldsom en lidenskab, at man næsten bliver bange. Han påstod, at ingen af folkekirkens præster var vidner.

Han havde stor respekt for biskop *Mynster*, der havde været hans Faders præst og sjælesorger, men da biskoppen efter sin død blev kaldt et *sandhedsvidne i den lange række af vidner fra apostlenes dage*, kunne *Kierkegaard* ikke tie mere. Han var rede til at kalde *Mynster* en stor begavelse, en fast autoritet, en respektabel præst – men et *sandhedsvidne* – aldrig – dertil havde *Mynster* været alt for virtuøs til at begå sig i verden. Hans højerværdighed, storkommandør af Dannebrog, var kun stor som »declamator« af sandheden – men det har intet at gøre med at være et *vidne* – et *sandhedsvidne* – en *Jesu Kristi efterfølger*.

Derfor var biskoppens prædikener uden foruroligere, vækkende kraft. Han beroligede det kristelige borgerskab – han imødekom deres ønsker i stedet for at vække – altså en »god bibelsk« forkyndelse *uden salt!*

Kierkegaard anså det som sin opgave og sit kald at *indføre kristendommen i kristenheden* – og det er sværere end at missionere på hedenske missionsmarker, thi der ved folk, at de ikke er kristne, men i *Danmark* tror alle, at de er det.

Derfor kræves der en radikalitet i forkyndelsen, som kun er til stede, hvor forkynderen er en *Jesu Kristi efterfølger* og dermed *et vidne*. En sådan vil møde rasende modstand – fra kristenheden!

Og så udgav han i sit sidste leveår de små skrifter, som han gav navnet *Øjeblikket*, hvor han ikke skåner nogen af os (jeg tager mig selv med, selvom jeg ikke er

præst i folkekirken, thi det principielle i *Kierkegaards* ord angår enhver forkyn-der).

Hvem er da duelig til at træde frem som Guds ords forkynder? Svaret er: *ingen af os er duelig dertil*.

Den erkendelse gør ende på al selvsikkerhed, overlegenhed og letkøbthed – den gør os til små, meget små mennesker!

Men kun sådanne kan ved Guds nåde komme dertil, at de kan sige: »*Vor duelighed er af Gud*«

Det var i den Ånd, apostelen *Paulus* trådte frem: »Jeg kom til jer i *svag*hed og frygt og megen bæven« (1. Kor. 2,2) og samtidig med den frimodighed, som Herren skænker sine små. Guds kraft fuldkommedes i hans svagheit!

Når forkyndere optræder uden denne frygt og bæven, er deres tro opblæst, og de har intet at sige.

Når de optræder med vittigheder, latterbrøl og store ord, har de heller intet at sige.

Når de omgiver »forkyndelsen« med underholdning af den ene eller anden art, skal man ikke høre på dem.

Alle sådanne forkynder nok Jesus – men det er *en anden Jesus – en anden ånd – et anderledes evangelium* (2. Kor. 11,4).

En forkynder skal ikke finde på noget interessant eller aktuelt eller noget som helst andet at sige. Han skal ikke lave en prædiken. Han skal blot sidde stille ved Ordet og læse det under bøn om, at Gud ved sin Ånd vil åbne det for ham og tale til ham. Når han da står frem, taler han ikke »af sit eget« (Johs. 7,18), men »ud af Gud, i Kristus for Gud åsyn« (2. Kor. 2,17). Da lægger Gud selv ved sin Ånd eftertrykket, hvor det skal ligge, enten i lovens ubønhørlige krav om lydighed eller i Jesu frie nåde, enten i Guds vrede som en konkret virkelighed eller i frelsens under. *Kierkegaard* mente, at hvis *Martin Luther* stod frem i vor tid, ville han forkynde *Guds vrede over kristenheden*, der opfatter syndernes forladelse som en selvfølge og derfor ikke kender til *Gudsfrygt*.

Et af Danmarks største behov i dag er ydmyge, hellige forkyndere. Lad det være vor bøn, at Herren vil gøre os dertil. Vejen dertil er smal og bringer ikke popularitet – men den er også herlig, thi virkelig at lære sin Frelser og Herre Jesus Kristus at kende – at lytte til Hans ord i den stilhed, der hører evigheden til – at følge Ham ad hans vej – at »leve Ham nær« (Salme 73,28) er den største lykke – og, som salmisten siger, »jeg har sat min lid til den Herre, HERREN, at jeg kan vidne om alle dine gerninger!«

Danmark, Danmark, Danmark, hør HERRENS ord!

Herre, HERRE, oprejs sande vidner i

vort folk!

Amen!

P.S. Skulle jeg give præsterne i den evangelisk-lutherske danske folkekirke et råd angående læsning af bøger, ville jeg imidlertid ikke pege på *Søren Kierkegaard* (bortset fra de første 25 sider af Filosofiske Smuler), men på den norske professor *Ole Modalsli* bog »*Evangeliet – Guds kraft til liv*«, der for et halvt års tid siden udkom på *Luther-forlaget* i Oslo.

Søren Kierkegaard taler om »den beængstede samvittighed« og mener dermed den sjælenød, der kan opstå i oprigtige kristnes hjerter, når de tænker på regnskabsaflæggelsen for Kristi domstol. Vel kender de nådens forunderlige ord om tilgivelsen af alle deres synder for Kristi skyld, og vel kender de Guds retfærdighed af tro til tro, men alligevel vander de sig ved tanken på, at de snart skal stedes for den hellige Gud og aflægge regnskab – er der overhovedet noget i deres livs gerning, der kan bestå for HAM i Hans absolutte hellighed?

Professor *Modalsli*, der i en menneskealder har undervist teologiske studenter, måtte søge orlov fra sit embede netop på grund af en sådan sjælenød – og ud af den er bogen om *Evangeliet – Guds kraft til liv* fremkommet – altså som udgangen af en personlig samvittighedskrise og en fordybelse i evangeliet ved hjælp af *Luthers* tilsvarende samvittighedskrise.

Bogen skal læses langsomt. Jeg har selv læst de første 179 sider to gange og brugt min blyant til mange understregninger.

Man bliver grebet af den *samvittighedsfuldhed*, der kendetegner forfatteren, og af den *ydmagthed*, der altid er en følge af samvittighedsfuldhed i forhold til sandheden.

Bogen er *teologi*, altså læren om Gud, når denne fremtræder som *åbenbaring*, d.v.s. Guds lys over sig selv i sit ord.

Men den er tillige *sjælesorg*, især for »beængstede samvittigheder« – og den bringer sand hjælp.

Jeg kender ingen bog, der som denne klargør *forholdet imellem loven og nåden* – klargør det ikke blot tankemæssigt, men også sjælesorgerisk omsorgsfuldt i fuld forståelse for enhver, der – lider indvendigt i sin samvittighed.

Hertil kommer, at *Ole Modalsli* har en enestående gave til at formulere sig enkelt, originalt og befriende. Man mærker den ansvarsbevidste lærer og den omsorgsfulde sjælesorger bag ordene – og man mærker, at han har tilkæmpet sig klarheden igennem en personlig krise.

Jeg har altid oplevet *Luther* som en åndelig gigant og tillige som et menneske af kød og blod, men jeg vidste ikke, at han i

dag på det mest fintmærkende og »ømtålelige« område af alle, nemlig den personlige sjæle- og samvittighedsnød, har så nuanceret en hjælp at bringe – men det blev klart for mig ved hjælp af professor *Modalslis* bog.

Jeg anbefaler den derfor ikke blot til præster, men til enhver, der kender til indre nød. Læser man langsomt – gerne under bøn – kan enhver læse den, thi forfatteren har skrevet sådan, at bogen kan læses og fattes af enhver – også af dem, der ikke har nogen akademisk skoling.

Lad mig citere nogle linier til hjælp for kristne, der er ved at gå under i en fortvivlet kamp imod anklagerne i deres indre:

»Vi kan gå for dybt i syndserkendelse, vi kan blive for optaget af den. Fordærvelsens afgrunde kan skjule Kristi billede og suge livsmodet ud af os. Også synden vil vokse og få magt, når vi tænker for meget på den og betragter den for dybt. Afgrunden har sin tiltrækning, fordærvelsens afgrund kan binde tanken, lamme følelseslivet og give selvoptaget vemod i stedet for glæde og mod – det vil være ret at rationere syndserkendelsen og ikke dvæle for længe ved fordømmelsen...«

Det gælder med andre ord om at lade troen overvinde skyldfølelsen og således vokse sig stærk.

Jeg nævnte de første 179 sider. Sidste del af bogen handler om sakramenterne og

synet på dem. De sider har ikke sagt mig noget, som har styrket mig i troen – men om det er min egen skyld, skal jeg i denne sammenhæng lade stå usagt.

Jeg mindes ikke, at jeg i årevis har læst en bog, der har skænket mig mere lys, liv og frigørelse end denne. Hvis jeg var biskop, ville jeg påbyde landets præster at læse den!! Her finder man det evangelisk-lutherske, når det er *til liv!*

En anden af professor Modalslis bøger *Evangeliet om helliggørelsen* blev udgivet i dansk oversættelse af *Credo Forlag* i 1989. Også i den bog kommer evangeliets befriende Ånd til udtryk på en måde, der vidner om, at den lærde teolog tillige er en omsorgsfuld sjælesørger.

I begge bøger ligger *Luthers* bekendte ord, at en kristen på samme tid er retfærdig og en synder, som en undertone under fremstillingen – men på en måde, der skaber tro!

Dermed anbringer Ole Modalsli det lutherske udtryk, hvor det hører hjemme – i *troens* forkyndelse. Det er desværre blevet anbragt alt for ofte i ynkelighedens tjeneste som et udtryk for, at vi bliver aldrig anderledes – ja nærmest som en vemodig, trøstesløs godkendelse af synden selv.

I *Det nye Testamente* finder man ikke nogen ynkærdig beskrivelse af Guds børn. De kaldes for øvrigt aldrig, så vidt jeg erindrer, for syndere, skønt de »har

synd« (1. Johs. 1,8). De kaldes snarere for *hellige* og *udvalgte* – og det er ikke tomme ord.

Modalslis bog om helliggørelsen er *karsk*. Den er fjern fra den kirkelige ynkelighed og fra den frikirkelige overfladiskhed, hvor man tager alt for let på synden, så man end ikke erkender den hos sig selv – og ligeledes fra den overåndelighed, hvor det sandt menneskelige drukner i en flom af »åndelighed«, hvis inderste væsen er frygt, trældom og ufrihed.

Hertil kommer, at Modalsli tager »praktisk« på adskillige af de knuder, som synden kan binde inde i samvittigheden – og en sand åndelig hjælp er jo altid praktisk!

Disse to bøger kan være til stor hjælp både for dem, der har deres åndelige hjem i den evangelisk-lutherske folkekirke, og for dem, der har det andre steder. Man mærker tydeligt på Modalslis forkyndelse, at han hører hjemme i den kirke, der omfatter Guds børn – og at han er ganske fordomsfri.

Bogen om *helliggørelsen* kan bestilles hos *Credo Forlag*, Ryesgade 105, 2100 København Ø. Den koster 80 kr. Telefonisk bestilling kan ske på 3537 3636.

Den norske bog *Evangeliet – Guds kraft til liv* kan enhver boghandler skaffe fra Luther-forlaget i Oslo.